

Відголоски виборів

Як політична нестабільність у Грузії та президентство Трампа можуть вплинути на європейський вектор Вірменії

Парламентські вибори, які відбулися в Грузії 26 жовтня, вважають найважливішими виборами в Грузії з часів Революції троянд 2003 року. Опозиційні партії описували їх як вибір «між Росією і Європою», а правляча партія «Грузинська мрія» – як вибір «між миром і війною». В обох випадках велике значення мала геополітика. Незважаючи на невизнання результатів опозиційними партіями та президентом, протести в центрі Тбілісі з вимогами анулювати результати й провести нові вибори, Центральна виборча комісія підтвердила їхні результати. Згідно з ними, «Грузинська мрія» отримала 53,93 відсотка голосів, забезпечивши собі 89 зі 150 місць у парламенті. У Європейському союзі прямо заявляють: якщо чинна влада не перегляне свою політику, на євроінтеграції Грузії можна буде ставити хрест.

Тривала політична нестабільність у Грузії може мати негативний вплив на Вірменію. Ускладнення торкнуться передусім експортно-імпортних операцій Єревану, адже Грузія – його основні торговельні ворота. Близько 70 відсотків вірменського експорту та імпорту проходить через Грузію. Крім того, вона забезпечує Вірменії шлях в Росію сухоходом і доступ до Чорного моря, отже, до Європи.

*Перемога Дональда
Трампа на
президентських виборах
у США викликає
занепокоєння щодо
подальшої присутності
США на Південному
Кавказі*

Крім економічних зв'язків, для Вірменії критично важливим є загальний зовнішньополітичний курс Грузії, зокрема її відносини з ЄС. Останнім часом Єреван намагається диверсифікувати свою дипломатичну й безпекову співпрацю, а саме налагодити діалог з Європейським союзом і Сполученими Штатами Америки. Сюди входить підписання нового порядку денного партнерства між Єреваном і Брюсселем, заплановане на початок 2025 року, а також перехід від стратегічного діалогу до

створення вірмено-американської Комісії зі стратегічного партнерства, про що було оголошено в червні 2024 року.

Однак перемога Дональда Трампа на президентських виборах у США викликає занепокоєння щодо подальшої присутності США на Південному Кавказі. Дональд Трамп наголошував, що прагне закінчити війну в Україні шляхом переговорів з Росією. Якщо війна в Україні завершиться, Росія може перенаправити ресурси на інші частини колишнього Радянського Союзу, включно з Південним Кавказом, і зайняти більш агресивну позицію. За таких обставин розкол між Грузією та ЄС може поставити Вірменію в скрутне становище.

Розкол між Грузією та ЄС може поставити Вірменію в скрутне становище

Росія, Азербайджан і Туреччина вже кілька років голосно висловлюють своє невдоволення присутністю Заходу на Південному Кавказі. Росія і Азербайджан різко критикували розгортання у Вірменії місії спостерігачів ЄС. Росія критикувала Захід за кроки, спрямовані на її витіснення з Південного Кавказу. Спільна позиція Росії, Туреччини й Азербайджану полягала в тому, що регіональні конфлікти мають вирішувати регіональні гравці. Якщо погіршення грузинсько-європейських відносин призведе до зближення Тбілісі з цим блоком і зменшення участі США, спроби Вірменії зміцнити зв'язки з Заходом можуть стати невдалими. Можливий результат такого ходу речей – домінування в регіоні Росії або ж коаліції Росії, Ірану й Туреччини на зразок «астанинського формату», який ці три країни створили у 2017 році для врегулювання суперечок щодо сирійського конфлікту. Такий поворот послабить позицію ЄС, звівши нанівець зусилля, докладені до поглиблення співпраці з країнами Південного Кавказу з моменту запуску «Східного партнерства» 2009 року. Щоб запобігти цьому, ЄС має не допустити повного відчуження Грузії. Такі заходи, як призупинення безвізового режиму для Грузії або розрив зв'язків з її урядом, можуть підштовхнути Тбілісі до зближення з Китаєм

і Росією, що сприятиме подальшому зменшенню присутності ЄС в регіоні.

Для Вірменії прагматичний підхід до співпраці з ЄС, зважаючи на нинішню геополітичну динаміку – запорука успіху. В майбутньому ЄС і Вірменія можуть посилити те, що вже мають, зокрема Угоду про всебічне та посилене партнерство (СЕРП), підписану в 2017 році, але й досі не імplementовану повністю. ЄС також має збільшити підтримку реформ державного управління, яка допоможе зміцнити державні інституції Вірменії та диверсифікувати економіку. Крім того, Захід має продовжувати попереджати Азербайджан, що подальша агресія проти Вірменії зашкодить європейсько-азербайджанським відносинам, а в діалозі з Туреччиною наголошувати на важливості відкриття вірменсько-турецького кордону.

Зі свого боку вірменському уряду варто бути більш активним в стратегічних комунікаціях з власним суспільством, пояснювати свою політику щодо ЄС і те, чому ЄС важливий для Вірменії. Нещодавнє опитування Міжнародного республіканського інституту в Вірменії, опубліковане в жовтні 2024 року, показало, що частина вірменського суспільства недостатньо чітко розуміє, що таке ЄС.

Отже, майбутнє Вірменії, Грузії та їхніх відносин з ЄС може бути непростим, адже зараз усі вони переживають період геополітичних змін і невизначеності. З огляду на зазначені вище обставини ЄС має зайняти більш активну позицію щодо Південного Кавказу. Тоді його діяльність буде осмислена й ефективна попри геополітичні труднощі. Можливим стратегічним кроком буде створення платформи ЄС – Південний Кавказ зі щорічними зустрічами на високому рівні, що дозволило б ЄС знайти баланс між прагненнями та реальними діями.

Беніамін Погосян

Єреван

Д-р Беніамін Погосян (Benyamin Poghosyan) – політолог, старший

науковий співробітник APRI Armenia.

